

Rapport: Geo-økonomiens dagry – udvidelsen af Bælte & Vej til Afghanistan

af Hussein Askary, Schiller Instituttets Sydvestasien
koordinator, Bestyrelsesmedlem af Bælte- og Vej-Instituttet i
Sverige (www.brixsweden.org)

Billede: Afghanistan omfavnes af, og kan forbindes til, to af
Bælte- og Vej-Initiativets vigtigste korridorer: den grønne
Kina-Pakistan-økonomisk Korridor, og den gule Kina-
Centralasien-Vestasien. De foreslåede ruter i lilla, der
krydser Afghanistan, viser, hvordan det kunne lade sig gøre.
Billede t.v. BRIX, t.h. Flickr J. McDowell

af Hussein Askary, Schiller Instituttets Sydvestasien
koordinator, Bestyrelsesmedlem af Bælte- og Vej-Instituttet i
Sverige (www.brixsweden.org)

Den hastige tilbagetrækning af amerikanske, britiske og andre
NATO-tropper fra Afghanistan efter 20 år med en forfejlet
»krig mod terror« har potentialet til at blive et vendepunkt i
retningen af en ny verdenspolitisk ære. Sammenligningerne med
amerikanske troppers tilbagetrækning fra Saigon (Vietnam) i
1975 er noget upræcise. Der findes nu en ny mekanisme og
sammenslutning af regionale og globale magter villige til at
bringe fred, stabilitet og økonomisk udvikling til
Afghanistan, med udarbejdede planer langs Bælte- og Vej-
Initiativet (BVI). Sammenligningen burde nærmere være med
Berlinmurens fald i 1989, hvilket betyder, at en forfærdelig
æra potentielt set går mod enden, og at en ny indvarsles i
verdenspolitikken, som omvælter årtier og århundreder af
ødelæggende nulsums- og geopolitik, »great games« og krig.

Hvis denne nye situation håndteres roligt og klogt, har den potentialet til at opnå fred gennem økonomisk udvikling og samarbejde til gensidig fordel. Nøglen til denne nye politik er integrationen af Afghanistan ind i Bælte- og Vej-Initiativet. Selvom der er store farer ved den kaotiske situation, som NATO har efterladt sig i Afghanistan, må hovedpunktet på dagsordenen for et hvert freds- og forsoningsinitiativ indeholde en genopbygning af økonomien.

Efter 20 års militære operationer af USA, Storbritannien og deres allierede, og med mindst 71.000 civile dræbte i både Afghanistan og Pakistan, blev disse tropper hastigt trukket tilbage i juli og august i dette år. Taliban, det påståede mål for Afghanistan-krigen og den hovedsaglige opposition til NATO og den vestligt støttede regering, udvidede deres kontrol over hver eneste del af landet. Imens de vestlige medier var fyldt med panikslagne reportager om Talibans hurtige stormløb i mange dele af landet, havde mere nøgterne tænkere i Kina, Rusland, Pakistan, Iran og mange centralasiatiske nationer, og selv i Indien, travlt med at arrangere et væld af diplomatiske træk, både for at kontrollere situationen, og få Taliban og den afghanske regering i Kabul til at snakke om fred og forsoning.

Det kinesiske statsrådsmedlem og udenrigsminister, Wang Yi, besøgte allerede i juli flere centralasiatiske hovedstæder for at diskutere situationen. Shanghai Cooperation Organisation (SCO), der inkluderer alle de overnævnte nationer, samt andre eurasiske nationer, afholdt et møde den 14. juli med sine udenrigsministre om Afghanistan i Dushanbe, hovedstaden i Tadsjikistan. Wang Yi udtalte ved mødet, at grundet den hastige tilbagetrækning af USA's og NATO's tropper, »står Afghanistan igen overfor en alvorlig skillevej, som enten fører mod krig eller mod fred, kaos eller stabilitet«. Han fremlagde et initiativ med fem punkter, hvoraf det tredje punkt var »samarbejde for at fremme en forsoningsproces, som kan sikre, at ingen borgerkrig udvikler sig i horisonten – i

overensstemmelse med princippet: »afghansk-ledet og afghansk-ejet«.« Alle nabolande til Afghanistan har noget at vinde og tabe i situationen, og har indflydelse på visse afghanske fraktioner og grupperinger, hvilket gør dem til nyttige mæglere for fred og forsoning. Det femte punkt opfordrede SCO til at bidrage til fred og genopbygning af Afghanistan. SCO bør gøre aktivt brug af eksisterende samarbejdsmekanismer indenfor økonomi, handel, kultur og andre områder, for at støtte Afghanistan i udbygningen af sin kapacitet for uafhængig udvikling, og opnåelsen af sand og varig udvikling. Integrationen af Afghanistan i regionale, økonomiske udviklingsplaner og -strukturer vil sikre varig fred.

Ingen fred uden udvikling

Det er dette sidste punkt, som blev forsømt i de sidste 20 år, imens fokuset kun var rettet mod brugen af militær- og sikkerhedsforanstaltninger, hvilket har haft ødelæggende konsekvenser for nationen og regionen. I følge visse vurderinger har USA brugt 2,2 billioner dollars på denne krig, imens de samlede udgifter for amerikanske krige siden 11. september 2001 er oppe på 6,4 billioner dollars. Næsten intet af dette blev brugt til at opbygge infrastruktur, huse, hospitaler, skoler, energiproduktion eller vandforsyningssystemer. Dette er seks gange så meget som Kina investerede i BVI siden 2013. Men Kina har bygget tusindvis af kilometer af jernbaner og veje, kraftværker, havne, lufthavne, vandforsyningssystemer, over hele Eurasien og i Afrika. Dette er grunden til, at den nuværende situation i Afghanistan kunne blive vendepunktet i den nutidige historie i forhold til filosofien bag og udarbejdelsen af fred gennem økonomisk udvikling frem for militærmagt.

Afghanistan og BVI

I modsætning til dens tidlige rolle som en stødpudezone mellem de russiske og britiske imperier i det geopolitiske »store spil«, ligger Afghanistan perfekt til at

kunne blive broen mellem det nordlige Eurasien og det sydlige Asien, og mellem Østasien og Vestasien. Det er klemmt inde mellem to af BVI's hovedkorridorer, Den kinesisk-pakistanske økonomiske Korridor (CPEC) syd for dens grænse og Silkevejskorridoren fra Kina til Centralasien, Iran og Tyrkiet nord for dens grænse.

Formelt blev Afghanistan en del af BVI i maj i 2016 i sammenhæng med et besøg af Afghanistans administrerende overhoved, Dr. Abdullah Abdullah, i Kina i maj måned 2016, hvor de afghanske og kinesiske udenrigsministre underskrev et forståelsespapir om samarbejde indenfor BVI. Det afghanske udenrigsministerium udtalte på dette tidspunkt, at »i betragtning af dets beliggenhed som korsvej mellem Central-, Syd- og Sydvestasien er Afghanistan godt placeret for et partnerskab med Kina og til at forbindes med regionerne langs BVI«. Afghanistan blev også et medlem af den Asiatiske Infrastruktur- og Investeringsbank i 2017. Men på grund af situationen i landet, og det åbenlyse fjendskab mellem USA og Kina, blev ingen fælles infrastruktur eller andre projekter sat i gang.

Interessant nok lykkedes det Kina at inkludere BVI som en del af FN's mission i Afghanistan, og i artikel 34 af FN's sikkerhedsråds resolution nr. 2344 fra 2017 står, at de »påskønner og opfordrer til yderligere anstrengelser for at styrke processen for regionalt, økonomisk samarbejde, herunder tiltag for at muliggøre regionale forbindelser, handel og transit, inklusive regionale udviklingsinitiativer som Bælte- og Vej-Initiativet og det 21. århundredes Maritime Silkevejsinitiativ samt regionale udviklingsprojekter.«

Næsten et år før USA's og NATO's tilbagetrækning fra Afghanistan opnåede Wang Yi en konsensus for ni punkter ved indvielsen af Mødet mellem den kinesiske og de centralasiatiske udenrigsministre den 16. juli 2020. Her er det tredje punkt bemærkelsesværdigt, hvor der står, at

parterne vil gøre en indsats for at »skabe en synergi mellem Bælte- og Vej-Initiativet og de centralasiatiske landes udviklingsstrategier, udvide handel og sørge for flere fælles idéer og konkrete skridt for udviklingen af Silkevejen for Sundhed og den Digitale Silkevej.« I det ottende punkt, som omhandler Afghanistan, står der: »Kina og de centralasiatiske lande støtter alle freds- og forsoningsprocessen i Afghanistan, og er klar til at spille en konstruktiv rolle i at opfordre til intra-afghanske forhandlinger, genoprettelsen af fred og stabilitet, fremskyndelsen af økonomisk genopbygning i Afghanistan og styrkelsen af regionalt samarbejde.«

Et andet vigtigt skridt var den fælles udtalelse fra Den fjerde, trilaterale dialog mellem Kinas, Afghanistans og Pakistans udenrigsministre i juni måned 2021, hvor det blev understreget at »de tre parter igen bekræftede, at de vil udbygge samarbejdet under Bælte- og Vej-Initiativet, Den regionale, økonomiske Samarbejdskonference (RECCA), Processen i Istanbul »Asiens Hjerte« (HoA/IP) og andre regionale, økonomiske initiativer.« Forbindelsen mellem Den kinesisk-pakistanske økonomiske Korridor (CPEC) og Afghanistan var et nøgleelement i denne dialog.

RECCA, som er nævnt i dette fælles dokument, er et initiativ, som blev igangsat af Afghanistans udenrigsministerium for at samle alle de forskellige forbindelses- og udviklingskorridorer, der forbinder Afghanistan med dens naboer og de større regioner. De har udgivet flere studier om disse korridorer, samt hvordan de vil gavne Afghanistan og forøge stabilitet og sikkerhed i landet, samt hele regionen.

Så, planen er at bygge flere udviklingskorridorer til transport, energiproduktion, og olie og gas gennem Afghanistan. Flere af projekterne er beskrevet af RECCA. Et af dem er CASA-1000, det centralasiatiske og sydasiatiske regionale marked for elektricitet. Turkmenistan er et land

rigt på naturgas. Iran, ligeså, er rigt på naturgas og begge leverer strøm til Afghanistan.

Afghanistan er afhængig af at dets nabolande leverer elektricitet, kapaciteter som ikke er blevet opbygget de sidste 20 år. CASA-1000 inkluderer Kirgisistan, Tadsjikistan, Afghanistan og Pakistan under ét elforsyningsnet. TAP-500 er et andet elektrisk kabel som forbinder Turkmenistan, Afghanistan og Pakistan. Der er TAPI, den turkmenske, afghanske, pakistanske og indiske gasrørledning, som angiveligt blev støttet af USA og NATO, men denne blev brugt som et geopolitisk redskab for at sikre sig, at de centralasiatiske lande og de gas- og olierige lande afholdte sig fra at samarbejde med Rusland, Iran og Kina, og få deres naturgas udefra, da de er lande uden kystlinje.

Så, idéen var, at forbinde Turkmenistan direkte med Afghanistan, Pakistan og Indien, og få naturgassen derfra. Men dette er, i sig selv, et meget nyttigt projekt og hjælper også med at forbinde Pakistan og Indien gennem en fælles interesse. Men det udelukker ikke at bygge en gasrørledning til Rusland eller til Kina eller gennem Iran. Virkeligheden får imidlertid det sidste ord, og korridoren med naturgasrørledningen mellem Turkmenistan, Centralasien og Kina er blevet en af de mest vitale gasrørledninger i Asien. Iran, Pakistan og Indien havde også deres planer for en »Fredens Rørledning«, hvilket iranerne byggede hele vejen til Zahedan på grænsen til Pakistan; men presset fra USA tillod ikke Pakistan at følge op på dette projekt. Yderligere, bidrog konflikten mellem Pakistan og Indien til at stoppe dette projekt. Så, der er ingen konflikt mellem disse forskellige olie- og gasrørledninger, hvis geopolitikken skubbes til side, og økonomiske og sociale overvejelser tager dennes sted.

I dag er der intet i vejen for, at Pakistan kan drage fordel af at samarbejde med begge. Nødvendigheden for elektricitet

for alle lande, herunder Indien og Kina, er så enormt, at det kun kan imødekommes med mere end én rørledning.

Der er også, blandt disse infrastrukturprojekter, De fem nationers Jernbane (Kina, Kirgisistan, Tadsjikistan, Afghanistan, Iran) og korridoren fra Peshawar (Pakistan) til Kabul og til Dushanbe. En anden korridor går fra Peshawar til Kabul til Mazar-e-Sharif og ind i Turkmenistan. Der er en række jernbaner, som blev bygget fra nabolandene; som Iran, der blot sidste år færdiggjorde jernbanen fra Khaf og Mashhad i Iran til Herat i det nordvestlige Afghanistan. En korridor skulle også videreføres fra Tadsjikistan til Kunduz. Mange regionale jernbaner når fra nabolandene til Afghanistans grænsebyer, men stopper så der, fordi de ufærdige forbindelser mangler inde i Afghanistan selv. I 2016 ankom et tog fra Xinjiang i Kina til Hairatan i det nordlige Afghanistan, som passerede gennem Kasakhstan og Usbekistan. I 2019 blev en fragtforbindelse oprettet langs denne rute til Kina. Derfor burde det at bygge de manglende forbindelser i Afghanistan, blive til omdrejningspunktet for genopbygningsplanerne.

I februar dette år blev en strategisk aftale mellem Pakistan, Afghanistan og Usbekistan underskrevet for konstruktionen af en jernbane på 573 km fra Mazar-e-Sharif via Kabul til Peshawar (Pakistan). Den vil blive forbundet med den eksisterende Termez (Usbekistan) som krydser over til Mazar-e-Sharif (i Afghanistan), der åbnede i januar 2012. Denne strækning muliggør en direkte forbindelse mellem Pakistan og den usbekiske hovedstad, Stashkent. De tre lande skrev i fællesskab under på et forslag i december 2020 for planer, som søger et lån til projektet fra globale finansinstitutioner på 4,8 milliarder dollars. Efter forlydende har både Verdensbanken, Den asiatiske Udviklingsbank, Den europæiske bank for genopbygning og Udvikling, Den europæiske Investeringsbank, Den islamiske Udviklingsbank, Den asiatiske infrastruktur- og

Investeringsbank (AIIB) og Det internationale Finansselskab (International Finance Corp.) vist interesse for projektet. Strækningen vil også blive forbundet med den 112 km lange grænsestrækning fra Atamyrat (Turkmenistan) til Aqina til Andkhoy, og forbinde Turkmenistan med Peshawar.

Omringet af BVI-projekter

Alle Afghanistans naboer deltager aktivt i BVI. CPEC, BVI's flagskib, og den mest avancerede af BVI-korridorerne, er et vigtigt middel til at bringe BVI til Afghanistan.

Kinas forhold til Centralasien har udviklet sig i en positiv retning, specielt efter Xi Jinpings iværksættelse af BVI i 2013. De centralasiatiske nationer, hvor af tre deler grænse med Afghanistan, har tilpasset deres nationale udviklingsplaner til BVI. Ikke kun er deres handel med Kina vokset enormt, men mange infrastruktur- og landbrugsprojekter er nu integrerede dele af BVI og samarbejdet med Kina. SCO, som til at begynde med var en sikkerhedsorganisation, har nu udviklet sig til et redskab for økonomisk samarbejde. Den fælles kommission for formidlingen af international Vejtransport er en af SCO's vigtige platforme, specielt hvad infrastruktur angår. Der er flere initiativer for Kina og Centralasien, såsom Den regionale sino-kirgisiske Samarbejdsplan (2015-2020), Kasakhstans lyse Vej-Initiativ, Tadsjikistans nationale udviklingsstrategi 2030 og Usbekistans nye udviklingsstrategi.

Hvad den regionale sammenknytning angår, er Kinas Xinjiang-region (uyghurenes autonome region) forbundet med tre hovedkorridorer i BVI. Disse er CPEC, Den nye Silkevej og Den eurasiske Korridor. Men for at have en effektiv sammenknytning er der brug for en opgradering af transport- og energiinfrastrukturen i Kinas nabolande, for at kunne følge med den hurtige udvikling af Kinas egen økonomi og den hurtige forøgelse i handlen mellem Kina og Europa.

Iran, som deler en lang grænse med Afghanistan i vest, har i årevis også konsolideret dets forhold til Kina og BVI, men allervigtigst ved at skrive under på Aftalen for det omfattende strategiske Partnerskab i marts 2021, hvilket sætter en ramme for handel, økonomisk og strategisk samarbejde, der er uden sidestykke og vil fortsætte de næste 25 år. Iran har også stærke økonomiske bånd til Afghanistan og har, som nævnt ovenfor, for nyligt udvidet en vigtig jernbane fra Khaf i det østlige Iran til Herat i Afghanistan.

Rig på mineraler

Afghanistan er rig på sjældne jordarter og andre metaller såsom litium, beryllium og tantal og andre stoffer, der er nødvendige for moderne elektronik og højteknologiske produkter. Afghanistan har også meget store jern- og kobberminer.

En god ting, som USA's agentur for geologiske Undersøgelser foretog, var en omfattende undersøgelse af næsten hele det afghanske territorium for at finde de forskellige aflejringer af særlige mineraler og mineraler, som ikke er olie. Studiet blev fuldendt i 2016 og er blevet opdateret flere gange siden da.

Kobberaflejringerne i Mes Aynak er nogle af de største i Asien. Et kinesisk konsortium (China Metallurgical Group) vandt kontrakten for at udvikle denne mine og udvinde kobber i 2007. Dog var der to store problemer med arbejdet. Et af dem var et sikkerhedsproblem. Områderne, hvor det kinesiske firma arbejdede, blev angrebet af militante grupper i flere ombæringer. Det andet problem har med forarbejdelsen af kobberet at gøre, hvilket krævede en investering i konstruktionen af et kraftværk på 500-megawatt og en jernbane for at bringe kullet fra den nordlige del af landet, og at fragte det udvundne kobber var også nødvendigt. Mangel på vand, som er nødvendigt for minedrift, var også et andet

problem. Dette betød at projektets omkostninger, som et resultat af sådanne investeringer, ville være højere end forventet. Dette betød at forventede afkast, både for det kinesiske firma og den afghanske regering ikke var så store, som de først blev skønnet. Dette førte til en stridighed, som ikke er løst endnu, men hvis sikkerhedssituationen stabiliseres, og udviklingskorridorerne bygges, vil energi og transport være til rådighed til lettere at gøre brug af disse miner.

Vandmangel

Afghanistan var en frodig have for mange århundreder siden; men på grund af periodiske, langsigtede klimaforandringer og også alle de konflikter, som har indhyllet Afghanistan, samt den manglende udvikling, så er Afghanistan temmelig tørt. I Afghanistan har blot 67% af befolkningen adgang til drikkevand, ikke nødvendigvis vand fra vandhanen. Mange har kun adgang til drikkevand via brønde. I 2004 var dødelighedsraten 25% i Afghanistan for børn under fem år, hvilket er et forfærdeligt højt niveau; men halvdelen af dødsfaldene er relaterede til vandbårne sygdomme – så, det at levere vand er et umiddelbart spørgsmål om liv og død for mange, samt er essentielt for økonomisk udvikling.

Afghanistan har et stort antal floder, såsom Helmand-floden, Amu Darya-floden, Kabul-floden, Logar og Banjshir, samt flere andre mindre floder. Fordi de afhænger meget af at sne smelter i bjergene, har de store udsving på årstiderne, og nogle af floderne tørrer sågar ud i sommeren og efteråret. Vandbudgettet i Afghanistan skønnes til at være 55-75 milliarder kubikmeter om året. Det er cirka, hvad ægypterne får fra Nilen hvert år; men ægypterne får det bogstaveligt serveret på et fad. Men i Afghanistan, på den anden side, for at være i stand til at gøre brug af så meget som muligt af dette vandbudget – det vil sige, i stedet for at det løber ud eller fordamper – er der brug for at opbygge et kæmpe kontrolsystem af vandinfrastruktur.

Et vigtigt punkt, i forhold til fødevarer-sikkerhed, er problemet med opiumdyrkning, som var forsvundet, da Taliban sad på magten før 2001, men som kraftigt voksede efter at USA og NATO tog kontrollen. Afghanistan er blevet til kilden for 80% af hele verdens opium- og heroinproduktion. Da Taliban overtog hovedstaden, Kabul, den 17. august, erklærede de at de endnu engang vil udrydde opiumopdyrkingen.

De menneskelige ressourcer

I følge statistik fra 2021 ligger Afghanistans befolkning på 39 millioner mennesker, herunder tre millioner flygtninge, mest i Iran og Pakistan. Men den forbløffende faktor er at 46% af befolkningen i Afghanistan er under 15 år; og kun 2,5% af befolkningen i Afghanistan er over 65 år gamle. Så, omkring 80% af det afghanske folk er under 30 år gamle, hvilket er en meget, meget ung befolkning. Og selvfølgelig har disse enorme aspirationer og krav. Det forventes, at denne befolkning på 37 millioner vil være fordoblet i år 2050.

Koncentrationen af befolkningen i Afghanistan er syd og nord for den centrale bjergkæde. Så, disse må forbindes gennem udviklingskorridorer, således at alle de forskellige, afghanske befolkningsgrupper, samt ressourcer, kan knyttes sammen – både vand og andre ressourcer – for at skabe en økonomisk enhed. Dette vil naturligvis bidrage til at forbinde Afghanistan til de omkringliggende nationer, for at skabe en endnu større økonomisk enhed.

Hvad den umiddelbare støtte via Bælte & Vej burde være, er genopbygningen af Afghanistans infrastruktur, for at skabe den nødvendige økonomiske platform, således at de millioner af unge afghanere får muligheden for at forbedre deres færdigheder og deres produktivitet for at drage nytte af naturressourcerne og landet for at profitere og blive i stand til at deltage i den internationale handel.

Vejen frem

Den 28. juli 2021 mødtes Wang Yi med delegationen, ledt af chefen for Talibans afghanske politiske Kommission, Mullah Abdul Ghani Baradar, som var på besøg i Tadsjikistan. Selvom en stor del af diskussionen beskæftigede sig med det fremtidige perspektiv for forsoning, fred, stabilitet, og at forhindre terrorgrupper i at bruge Afghanistan som base for angreb mod Kina og andre nabolande, var økonomisk udvikling og genopbygning nøgleelementer i de to parter diskussion. Baradar understregede, at den afghanske side håber at Kina vil være mere involveret i Afghanistans freds- og forsoningsproces, og spille en større rolle i fremtidig genopbygning og økonomisk udvikling. Det afghanske Taliban vil også selv gøre en indsats for at fremme et miljø for investeringer.

Ironien her er, at det selvsamme Afghanistan, som var omdrejningspunkt for geopolitik, pludselig kunne blive til springbrættet til en ny æra for et samarbejde om gensidig vinding, frem for politiske nulsumsspil. Økonomisk samarbejde er vejen til både sikkerhed og velstand for alle nationer, særligt Afghanistan, hvis befolkning har lidt så skrækkeligt i næsten 40 år. Det er på rette tid nu at bringe Afghanistan på Bælte & Vej mod fred. Denne nuværende krise bærer en gunstig lejlighed med sig, præcis som Berlinmurens fald skabte en mulighed for en ny og retfærdig verdensorden. Desværre blev den mulighed i 1989 spildt. Verden har ikke råd til at spille endnu en sådan enestående mulighed.